

17.8.2018

Dnro:
905/04/2018Sisäministeriö/ poliisiosasto
kirjaamo@intermin.fi

Lausuntopyyntö SM009:00/2018

Työryhmän ehdotus ja luonnos hallituksen esitykseksi poliisin toimivaltuuksista puuttua lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten kulkuun

Sisäministeriön poliisiosasto on pyytänyt Viestintävirastolta lausuntoa työryhmän ehdotuksesta, joka sisältää luonnoksen hallituksen esitykseksi otsikkoasiassa.

Työryhmä ehdottaa poliisilain 2 lukuun lisättäväksi säännökset, joiden perusteella poliisilla olisi nykyistä kattavampi toimivalta puuttua lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten kulkuun. Esityksen mukaan poliisimies voisi ottaa lennokin tai miehittämättömän ilma-aluksen tilapäisesti haltuun, estää sen käytön tai muutoin puuttua sen kulkuun. Puuttumisen edellytyksenä on, että se olisi välttämätöntä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, rikosten ennalta estämiseksi tai jo aloitetun rikoksen keskeyttämiseksi, erityisten valvontakohteiden vartioimiseksi, poliisitehtävän tai merkittävän valtiollisen tapahtuman turvaamiseksi taikka onnettomuuspaikalla suoritettavien toimenpiteiden tai toimenpiteen kohteena olevan henkilön yksityisyyden suojaamiseksi.

Viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Viestintävirasto lausuu asiassa siltä osin, kuin esitysluonnoksella on liittyviä Viestintäviraston valvomiin sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014, jäljempänä viestintäpalvelulaki) säännöksiin sähköisen viestinnän luottamuksellisuudesta, radiotaajuuksien tehokkaasta ja häiriöttömästä käytöstä sekä radiolaitteiden vaatimustenmukaisuudesta.

Lausunto

Viestintävirasto kannattaa poliisille ehdotettuja uusia toimivaltuuksia ja katsoo, että ehdotetut toimivaltuudet ovat tarpeen, jotta poliisi kykenee aikaisempaa tehokkaammin vastaamaan lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten luomaan turvallisuusuhkaan.

Viestintävirasto lausuu lisäksi seuraavaa ja esittää joitakin tarkennuksia, jotka ehdotetaan huomioitaviksi lainsäädännön jatkotyössä.

Viestinnän luottamuksellisuus

Esityksessä poliisilakiin lisättäisiin poliisille oikeus tarvittaessa käsitellä lennokin ja miehittämättömän ilma-aluksen käyttöön liittyvää radioviestintää, välitystietoja ja sijaintitietoja lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten kulkuun puuttumiseksi silloin, kun se olisi välttämätöntä esityksessä tarkemmin määritellyissä tilanteissa. Tiedot tulisi hävittää viipymättä teknisen laitteen käytön päätyttyä, jollei laissa toisin säädetä.

Viestintävirasto pitää perusteltuna, että viranomaisen toimivaltuuksista poiketa perustuslailla turvatusta radioviestinnän luottamuksellisuuden suojasta säädetään viranomaista koskevassa erityislainsäädännössä. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että kyseessä olevat lainsäädännön kehittämistarpeet esitetään toteutettaviksi poliisilakia muuttamalla.

Poliisilla, kuten eräillä muillakin viranomaisilla, on perusteltuja turvallisuustarpeita, joihin lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten kauko-ohjaukseen liittyvä radioviestintä liittyy. Radioviestinnän käsittely olisi tarpeen muun muassa miehittämättömän ilma-aluksen tai lennokin paikantamiseksi, yksilöimiseksi ja niiden kauko-ohjauspaikan selvittämiseksi. Toimivaltuutta voitaisiin esityksen mukaan käyttää muun muassa erityisten valvontakohteiden vartioimiseksi poliisitehtävissä.

Viestintävirasto ehdottaa, että esityksen perusteluja täsmennetään tältä osin siten, että oikeus tarkkailla radioviestintää ja sen välitystietoja mahdollisten miehittämättömien ilma-alusten ja lennokkien varalta tuodaan lakiehdotuksessa erikseen selkeästi esille.

Miehittämättömän ilma-aluksen ja lennokin kulkuun puuttuminen teknisin keinoin

Poliisimiehelle ehdotetaan työryhmän esityksessä oikeutta lyhytaikaisesti kohdistaa miehittämättömään ilma-alukseen tai lennokkiin sellaisia teknisiä toimenpiteitä, joita voidaan pitää puolustettavina ottaen huomioon esityksessä tarkemmin luetellut tilanteen kokonaisarvosteluun liittyvät seikat.

Esityksen mukaan ehdotetut toimivaltuudet mahdollistaisivat muun muassa miehittämättömän ilma-aluksen tai lennokin toiminnan estämisen tai tarvittaessa pudottamisen. Poliisilain nojalla poliisilla on jo nyt laajat valtuudet voimakeinojen käyttöön, mutta ne eivät välttämättä sovellu miehittämättömiin ilma-aluksiin ja lennokkeihin, koska nimenomainen toimivaltasäännös puuttuu. Teknisten toimenpiteiden sekä niiden edellytysten tarkentaminen poliisilaissa on tästäkin syystä perusteltua.

Viestintävirasto ehdottaa, että esityksessä selkeyden vuoksi mainittaisiin esityksen suhde rikoslain tietoliikenteen häirintää koskeviin säännöksiin, eli että ehdotetun 11 a §:n säännöksellä säädettäisiin sellainen lakiin perustuva rikoslain 38 luvun 5 §:ssä tarkoitettu oikeutus, jonka perusteella poliisilla on oikeus estää tai häiritä radioviestintää, mikä muutoin on rikoslain nojalla kiellettyä.

Esityksessä on kiitettävästi huomioitu se, että miehittämättömän ilma-aluksen tai lennokin kulkuun puuttuminen teknisin keinoin voi vaikuttaa myös muuhun radioviestintään. Toimenpiteillä ei esityksen mukaan saa

aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa radio- tai muulle viestinnälle tai yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille. Tekniset toimenpiteet tulee toteuttaa sekä ajallisesti että laajuudeltaan siten, että vaikutukset kohdistuisivat mahdollisimman tarkasti vain haitalliseksi havaittuun toimintaan ja sen käyttämiin taajuuksiin.

Viestintävirasto pitää myös tärkeänä, että esityksen mukaan harkinnassa olisi erityisesti huomioitava teknisen laitteen käytön vaikutukset turvallisuusradioviestintään ja radionavigointisatelliittiliikenteen vastaanottoon (esimerkiksi GPS-vastaanotto). Lähtökohtaisesti radiohäirinnän käytön kynnyks tulisi arvioida korkealle, mikäli häiriö voisi kohdistua turvallisuusradioviestintään, radiosatelliittiliikenteen vastaanottoon (esimerkiksi GPS-vastaanotto) tai matkaviestintaajuuksiin. Radioviestinnälle aiheutetun haitan ja virkatehtävän tärkeyden suhteellisuusvertailuun vaikuttaa siten myös se, mille taajuusalueelle ja mihin radioviestintään häirintälaitteen käyttö kohdistuu.

Esityksessä on myös kiitettävästi huomioitu se, että teknisiä toimenpiteitä, joilla puututaan miehittämättömien ilma-alusten ja lennokkien kulkuun taajuuksien avulla, käyttää vain asianmukaisen koulutuksen saanut poliisimies. Siten on tärkeää, että niitä käyttävät henkilöt ovat tietoisia laitteiden ominaisuuksista ja osaavat käyttää niitä oikein. Tämä on tärkeää radioviestinnälle mahdollisesti aiheutuvan haitan minimoimiseksi.

Erityisen tärkeänä toimenpiteiden arvioinnissa voidaan myös pitää sitä, että toimenpiteet ovat oikeasuhteisia ja välttämättömiä tavoitteeseen nähden. Viestintävirasto pitääkin hyvänä esityksestä ilmenevää lähtökohtaa, että lennokin tai miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun ei puututtaisi kevein perustein ja että poliisin tulisi ensisijaisesti pyrkiä tavoittamaan lennokkia tai miehittämätöntä ilma-alusta ohjaava henkilö ja vaikuttamaan tämän toimintaan neuvoin, kehotuksin ja käskyin.

Radiolähtimiin liittyvät vaatimukset

Esityksessä on huomioitu, että siinä tarkoitetut tekniset radiotaajuuksia käyttävät laitteet ovat viestintäpalvelulaissa tarkoitettuja radiolähtimiä, jotka edellyttävät Viestintäviraston myöntämää radiolupaa. Radioluvasta säädetään viestintäpalvelulain 6 luvussa. Radiolupamenettelyssä Viestintävirasto voi varmistaa, ettei tekninen laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta vähäistä suurempaa haittaa muulle radioviestinnälle ja sähköisille viestintäverkoille ja niiden käyttäjille.

Teknisten laitteiden hankinta- ja lupamenettelyjen osalta on hyvä huomioida se, että koska laitteilla on tarkoitus tarvittaessa myös häiritä radiosignaalia, ne eivät jo käyttötarkoituksensa johdosta voi täyttää viestintäpalvelulain 30 §:n mukaisia olennaisia vaatimuksia. Olennaisten vaatimusten keskeisenä tavoitteena on varmistaa, että laitteet eivät aiheuta haitallisia häiriöitä. Radiolaitteiden maahantuonti, jälleenmyynti ja jakelu kaupallisen toiminnan yhteydessä edellyttäisivät, että radiolaitteet täyttävät kaikki laissa säädetyt olennaiset vaatimukset. Radiolaitteiden vaatimustenmukaisuuden varmistamismenettelyt eivät kuitenkaan koske näitä laitteita, koska kyseessä olevia säännöksiä ei sovelleta radiolaitteisiin, joita käytetään yksinomaan yleisen turvallisuuden varmistamiseen, maanpuolustukseen, valtion muissa turvallisuusasioissa tai valtion toiminnassa rikosoikeuden alalla.

Ilmoitusvelvollisuus radioviestinnän häirinnästä

Esityksen mukaan teknisen laitteen käyttämisestä tulisi lähtökohtaisesti ilmoittaa Viestintävirastolle joko ennakkolisesti tai jälkikäteisesti.

Esityksen mukaan poliisilla ei kuitenkaan olisi velvollisuutta tehdä ilmoitusta Viestintävirastolle silloin, jos se olisi radio- tai muulle viestinnälle taikka yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille oletettavasti aiheutuvaan tai aiheutuneeseen haittaan nähden ilmeisen tarpeetonta. Esimerkkeinä mainitaan tilanteet, joissa teknistä laitetta käytettäisiin kaukana asutuksesta ja viestintäverkoista tai jotka liittyvät poliisin taktisten ja teknisten menetelmien pitämiseen salassa. Esityksen mukaan ilmoittamatta jättämisen pitäisi olla näistä syistä ilmeisen perusteltua, joten ilmoittamatta jättäminen ei tällä perusteella tulisi usein kysymykseen.

Viestintävirasto pitää hyvänä sitä, että esityksessä on huomioitu yhteistyö Viestintäviraston kanssa. Radiotaajuuksien häiriöttömyyttä koskevien Viestintäviraston valtakunnallisten valvontatehtävien hoitamiseksi on tärkeää, että virastolla on taajuuksien käytön tilannekuva tiedossa. Tämän vuoksi olisi hyvä, että virasto saisi tiedon poliisin päätöksistä tilanteissa, joissa päätökseen sisältyy radioviestinnän häirintälaitteen käyttö ja joilla voi olla vaikutusta muuhun radioviestintään. Ilmoitus voidaan tehdä myös jälkikäteisenä, jolloin ilmoitus ei viivytä poliisin suorittamaa virkatehtävää.

Jarno Ilme
Johtaja, Taajuushallinto

Mari Österberg
Erityisasiantuntija